

T2 Perspektiv på åldrande: psykologiska och sociologiska perspektiv

Mats Christiansen
med. lic., specialistsjuksköterska inom vård av äldre

2

Psykologiska perspektiv

- S Freud – psykoanalys
 - Barnets utveckling till vuxen
- CG Jung – analytisk psykologi
 - Livslångt perspektiv

3

Erik H Erikson: Livscykel, uppnå dygder

Erikson's Stage Theory in its Final Version			
Age	Conflict	Resolution or "Virtue"	Culmination in old age
Infancy (0-1 year)	Basic trust vs. mistrust	Hope	Appreciation of interdependence and relatedness
Early childhood (1-3 years)	Autonomy vs. shame	Will	Acceptance of the cycle of life, from integration to disintegration
Play age (3-6 years)	Initiative vs. guilt	Purpose	Humor; empathy; resilience
School age (6-12 years)	Industry vs. inferiority	Competence	Humility; acceptance of the course of one's life and unfulfilled hopes
Adolescence (12-19 years)	Identity vs. Confusion	Fidelity	Sense of complexity of life; merging of sensory, logical and aesthetic perception
Early adulthood (20-25 years)	Intimacy vs. Isolation	Love	Sense of the complexity of relationships; value of tenderness and loving freely
Adulthood (26-64 years)	Generativity vs. stagnation	Care	Caritas, caring for others, and agape, empathy and concern
Old age (65-death)	Integrity vs. Despair	Wisdom	Existential identity; a sense of integrity strong enough to withstand physical disintegration

<http://psyckabloggen.files.wordpress.com/2011/08/11eriksonstages.jpg>

UPPSALA
UNIVERSITET

4

Känssel

Svårare att med känselsinnet registrera känselimpulser från t ex munnen och huden

Försämrad förmåga att uppfatta:

- Lätt beröring
- Värme
- Kyla
- Vibrationer
- Känna igen olika konsistenser på födan

Detta påverkar artikulationen vid tal

Detta påverkar handens kontroll över föremål

Äldre får sämre balans, med en ökad risk för fall → Downton fall index

UNIVERSITET

5

Depression

- Äldre drabbas i större utsträckning av depression pga. minskad produktion av signalsubstans som skyddar mot depression samt många förluster både i kroppen och socialt
- Annorlunda symtom än hos yngre med depression (t ex smärta, sömnproblem, förstoppning, oro för cancer i magen)
- Sänkt smärtröskel

6

Sociologiska teorier

Disengagement

- Cumming & Henry (1961) studie i Kansas:
 - Den äldre och samhället drar sig tillbaka
 - Jag-ändringar

7

Aktivitetsteori (Havighurst)

- **Vara produktiv**

(Fernández-Ballesteros R, et al. Research on Aging 33:205-26)

- **Funktionalitet** (Walker A. J Aging Soc Policy 21:75-93. PMID: 19197609)

- Sexualitet,
Erektionsläkemedel Viagra®,
Cialis®

(Katz S, Marshall BL. History of the Human Sciences 17:53-75)

UPPSALA
UNIVERSITET

8

Gerotranscendens (Lars Tornstam)

- Utveckling även som äldre till ett mer kosmiskt synsätt, med större livstillfredsställelse
- Mer reflektion
- Kosmisk nivå, Självet, Relationer

UPPSALA
UNIVERSITET

9

Successful aging

“avoidance of disease and disability, maintenance of high physical and cognitive function, and sustained engagement in social and productive activities”
(Rowe and Kahn, 1997, s 439)

10

Successful aging kan kritiseras

- Skillnader i Europas länder Hank
K. J Gerontol B Psychol Sci Soc Sci 66:230-6. PMID: 21135069
- Egen upplevelse överensstämmer inte med kriterier Strawbridge WJ, et al. Gerontologist 42:727-33. PMID: 12451153

11